

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja erityispalveluiden saavutettavuus ovat olennaisia tavoitteita. Valitettavasti esitysluonnos ei näytä edistävän näiden tavoitteiden saavuttamista tehokkaasti. Viittaukset YK:n

vammaissopimukseen on jätetty pois, ja samalla palveluihin pääsyn kriteereitä on kiristetty. Nämä muutokset saattavat vaikeuttaa lain yhdenmukaista soveltamista ja johtaa siihen, että monet vammaiset jäävät ilman tarvitsemaansa apua.

On ensisijaisen tärkeää taata, että kaikki vammaiset, mukaan lukien autismi- ja neurokirjon ihmiset, voivat päästä tarvitsemiinsa palveluihin tasavertaisesti.

Esitysluonnoksen sääntely näyttäisi kuitenkin heikentävän vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista ja saattavan vaarantaa heidän pääsytään välttämättömiin erityispalveluihin.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Uudistuksen yhtenä tavoitteena on ottaa aiempaa paremmin huomioon nykyisen vammaispalvelujärjestelmän väliinpuotoajaryhmät. Esitysluonnos kuitenkin laiminlyö näiden ryhmien asianmukaisen huomioimisen, erityisesti neurokirjon ihmisiä koskevissa kysymyksissä. On elintärkeää, että kaikki vammaiset henkilöt saavat tasavertaisesti pääsytään tarvitsemiinsa palveluihin.

Esitysluonnoksen mukainen soveltamisalasäännös on monimutkainen ja sisältää vaikeaselkoisia kriteerejä, mikä vaikeuttaisi lain yhdenmukaista soveltamista ja heikentäisi yhdenvertaisuutta. Jos esitys hyväksytään sellaisenaan, se lisäisi oikeudellista epävarmuutta ja todennäköisesti johtaisi enemmän muutoksenhakuihin. Tämä kuormittaisi sekä yhteiskunnan resursseja että vammaisia henkilöitä ja heidän perheitään, jotka jo valmiiksi kamppailevat monimutkaisten tilanteiden kanssa.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Esitysluonnos asettaa yleislainsäädännön ensisijaisuuden tavalla, joka vaarantaa vammaisten henkilöiden oikeuden välttämättömiin erityispalveluihin. Esitysluonnoksessa mainitut kriteerit, jotka ohjaavat palveluiden järjestämistä yleislainsäädännön perusteella, eivät takaa palveluiden tosiasiallista saatavuutta.

Sosiaalihuoltolain palvelut eivät käytännössä vastaa vammaispalvelulain ja YK vammaissopimuksen vaatimuksia, erityisesti osallisuuden toteutumisen osalta. Esitysluonnos mahdollistaisi vammaispalveluiden siirtämisen yleislainsäädännön piiriin, mikä heikentäisi vammaisten subjektiivisia oikeuksia palveluihin.

YK:n vammaissopimuksen yleiskommentti numero 5 korostaa vammaisille tarjottavien erityispalveluiden merkitystä täysimääräisen osallisuuden mahdollistamiseksi. Esitysluonnos rajoittaisi merkittävästi

vammaisten henkilöiden pääsyä näihin palveluihin, mikä olisi ristiriidassa vammaissopimuksen 19 artiklan kanssa.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

#näeNepsy ry on samaa mieltä Heta-liiton lausunnossa esitetystä näkemyksestä:

”Ehdotukseen sisältyy kaksi hieman samaa teemaa koskevaa rajausta. 2 § 1 mom. mukaan vammaispalveluja järjestetään niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Toisaalta vammaispalveluja kuuluisi järjestää vain, jos vammaisen henkilön välttämätön avun ja tuen tarve poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Nämä saattavat olla käytännön tilanteissa jännitteisessä suhteessa keskenään ja ratkaisu on vaikeaselkoinen.”

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Esitysluonnoksessa ehdotettu palveluiden maksullisuuden huomiotta jättäminen asiakkaan edun arvioinnissa herättää huolenaiheita. On olennaista, että vammaispalvelut ovat maksuttomia, sillä vammaiset henkilöt eivät usein kykene turvaamaan toimeentuloaan samalla tavalla kuin muut. Tämä periaate on vakiintunut ja tärkeä osa Suomen oikeusjärjestystä.

Jos maksullisuutta ei oteta huomioon, se voi johtaa merkittäviin muutoksiin, jotka vaarantavat vammaisten henkilöiden oikeudet. Tällainen toiminta olisi ristiriidassa sekä YK vammaissopimuksen että YK lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa, jotka molemmat korostavat vammaisten henkilöiden oikeutta täyteen osallistumiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

#näeNepsy ry kokee ettei ehdotettu suojasäännös ole riittävä korjaamaan ehdotetuista muutoksista aiheutuvia haasteita eikä se turvaa vammaisten henkilöiden oikeuksia asianmukaisesti. Uuden vammaispalvelulain soveltamisalasäännöksen tulisi pysyä sellaisena, että erillistä suojasäännöstä ei tarvita asiakasmaksujen osalta.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

-

Argillander Johanna
#näeNepsy ry